

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Samuel Phillips Huntington

Veronika Tesařová

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Samuel Phillips Huntington

Veronika Tesařová

Vedoucí práce:

Prof. RNDr. Ivo Budil, Ph.D., DSc.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Prof. RNDr. Ivu Budilovi, Ph.D., DSc. za metodické vedení a cenné rady.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	ŽIVOT SAMUELA P. HUNTINGTONA (1927-2008)	2
	2.1 Historický kontext Huntingtonova dětství a mládí.....	2
	2.2 Studentská léta.....	3
3	POČÁTKY HUNTINGTONOVY TVORBY V 50. A 60. LETECH. 5	
	3.1 Padesátá léta	5
	3.2 Voják a stát	6
	3.2.1 První část.....	7
	3.2.2 Druhá část	9
	3.2.3 Třetí část.....	10
	3.3 Reakce na dílo	11
	3.4 Šedesátá léta	12
	3.5 Vietnamská válka	13
	3.6 Politický řád v rozvojových zemích.....	15
4	HUNTINGTONOVA ČINNOST V 70. A 80. LETECH.....	18
5	HUNTINGTONOVA ČINNOST V 90. LETECH	21
	5.1 Po rozpadu SSSR.....	23
	5.2 Střet civilizací?	24
	5.2.1 První část.....	25
	5.2.2 Druhá část	26

5.2.3 Třetí část.....	28
5.2.4 Čtvrtá část.....	28
5.2.5 Pátá část.....	29
6 DVACÁTÉ PRVNÍ STOLETÍ.....	31
6.1 Kritiky „střetu civilizací“.....	31
6.2 Huntingtonova činnost.....	32
6.3 Americká národní identita.....	33
6.3.1 První část.....	34
6.3.2 Druhá část.....	35
6.3.3 Třetí část.....	36
6.3.4 Čtvrtá část.....	37
7 JAK JE SAMUEL P. HUNTINGTON VNÍMÁN?	38
8 ZÁVĚR	41
9 RESUMÉ	43
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
10.1 Použitá literatura	44
10.2 Elektronické zdroje.....	45
11 SEZNAM PŘÍLOH	48
12 PŘÍLOHY.....	49
12.1 Portréty.....	49
12.2 Mapa	50

1 ÚVOD

Málokteré dílo vzbudilo v posledních dvou dekáдах takový zájem a odborný a mediální ohlas jako některé publikace významného amerického politického vědce a teoretika Samuela Phillipse Huntingtona. Jeho koncept „střetu civilizací“ je často pokládán za intelektuální klíč k pochopení hlavních historických procesů a událostí po skončení studené války. Ve své bakalářské práci se pokusím prostřednictvím životopisného a historického exkurzu ukázat, že zmíněný autor prošel poměrně složitým a rozmanitým intelektuálním vývojem a zráním, přičemž jeho studie vždy odrážely příslušný historický a politický kontext, ve kterém se nacházel. Jednotlivé vývojové fáze Huntingtonova myšlení budu proto vztahovat vždy ke konkrétní dobové politické situaci a pokusím se demonstrovat, jak specifikace Huntingtonových prací, tak dlouhodobou kontinuitu jeho odborného díla.

První kapitola mé bakalářské práce bude zaměřena na Huntingtonovo mládí a studium. Druhá kapitola se bude zabývat Huntingtonovou počáteční tvorbou v 50. a 60. letech, v této kapitole budu věnovat větší pozornost jeho dvěma vlivným dílům v politických vědách, a to dílu *The Soldier and the State* a dílu *The Political Order in Changing Societies*. Třetí kapitola se bude zabývat Huntingtonovou činností v 70. a 80. letech. Čtvrtá kapitola bude zaměřená na 90. léta v Huntingtonově životě, samostatná kapitola bude věnována Huntingtonově dílu *The Clash of Civilizations* s přihlédnutím, zda Huntingtonova teorie „střetu civilizací“ je relevantní či ne k událostem ve světě po sepsání této teorie. Předposlední kapitola bude zaměřena na jeho činnost na začátku 21. století a větší pozornost budu věnovat dílu *Who are we?*. V poslední kapitole se budu snažit krátce ukázat, jak je Samuel Huntington vnímán svými bývalými studenty a přáteli.

2 ŽIVOT SAMUELA P. HUNTINGTONA (1927-2008)

Podle Roberta D. Kaplana byl Samuel Huntington celoživotním demokratem, což se samozřejmě projevilo v jeho myšlenkách, postojích a jeho činnosti. Kombinoval liberální ideály s konzervativním pojetím dějin a zahraniční politiky. (Kaplan 2001) Pro porozumění intelektuálnímu vývoji Samuela Huntingtona i jeho myšlenkám, je proto potřeba charakterizovat dobu, do níž se narodil a která ho v budoucnu ovlivnila. Společenský a politický vývoj v americké společnosti, ale i v celém světě, ho provázely celým životem a určovaly směr jeho bádání.

2.1 Historický kontext Huntingtonova dětství a mládí

Samuel Phillips Huntington se narodil otci Richardovi Thomasovi Huntingtonovi, redaktorovi a vydavateli, a matce Dorothy Sanborn Phillips, spisovatelce, dne 18. dubna roku 1927 v New Yorku ve Spojených státech amerických. V době jeho narození zastával funkci prezidenta republikánský konzervativec Calvin Coolidge (funkční období 1923-1929), který podporoval podnikání, průmyslový rozvoj a snažil se zrušit vládní regulace. (Featured Author: Samuel Huntington 2009; Tindall – Shi 1998: 877–879)

Samuel Huntington byl jedináček a vyrůstal v městských bytových projektech v Queensu a ve východním Bronxu. (Kaplan 2001) Období jeho dětství bylo mimo jiné dobou rozvoje organizovaného zločinu umožněného prohibičním dodatkem k americké ústavě. Tato doba je také spjata s hospodářskou krizí, jenž začala krachem na New Yorkské burze roku 1929 a její vyvrcholení trvalo až do roku 1933 během funkčního období republikánského prezidenta Herberta Clarka Hoovera. K úplnému oživení hospodářství ovšem došlo až na konci 30. let 20. století, během úřadování demokratického prezidenta Franklina Delano Roosevelta (funkční období 1933-1945), jemuž se podařilo zachránit bankovní systém, oživit průmysl a pomohl nezaměstnaným lidem. Dvacátá a třicátá

léta jsou charakteristická izolacionismem Ameriky. Třicátá léta, podle názoru spisovatelů George B. Tindalla a Davida E. Shi, byla „jakousi kulturní revolucí“, v jejímž rámci Američané znovuobjevovali svoji lidovou národní kulturu, která by byla nedotčena Evropou. Byla to doba tvůrčí vitality a pozornost byla věnovaná vlastní domovině. (Tindall – Shi 1998: 866)

2.2 Studentská léta

Huntington nejdříve absolvoval Peter Stuyvesant High School nacházející se v New Yorku a zaměřující se na matematiku a přírodní vědy. Roku 1943, v pouhých 16ti letech odešel studovat na univerzitu Yale nacházející se v New Havenu v Connecticutu. V roce 1946 získal po dvou a půl letech studia na Yale univerzitě bakalářský titul s vyznamenáním. (Putnam 1986: 837) V té době už zastával funkci amerického prezidenta demokrat Harry S. Truman (funkční období 1945-1953), z Ameriky se stala supervelmoc, která byla vojensky a ekonomicky nejsilnější zemí světa. Na obzoru se začaly rýsovat spory, které vyústily ve válku, jíž Huntington věnoval velikou pozornost a po jejím skončení svojí tezí o vývoji světa „šokoval“ světovou veřejnost. Mezi Amerikou a SSSR se objevily na jaře roku 1945 první neshody, když Sovětský svaz začal „dosazovat“ své vlády do zemí střední Evropy. Roku 1947 se Amerika zúčastnila vojenské pomoci Turecku a Řecku. Tyto události byly označeny vládním poradcem Bernardem Baruchem jako počátek studené války, pro níž je charakteristický ideologický boj dvou mocností o světovou moc. (Tindall – Shi 1998: 1019, 1024)

Po krátké službě v armádě, Samuel Huntington studoval v letech 1947 až 1948 na Chicagské univerzitě zaměřující se na americkou politickou historii, v roce 1948 na téže univerzitě získal magisterský titul v oboru politických věd. (Putnam 1986: 837) V letech 1948 až 1951 studoval na Harvardově univerzitě nacházející se v Cambridge v Massachusetts, kde se jeho mentorem stává intelektuální osobnost,

konzervativní filozof a odpůrce SSSR, William Yandell Elliot. V letech 1948 až 1952 se Samuel soustředil na domácí politiku, v té době publikuje svoji první studii *Congressional Response to the Twentieth Century* (Reakce Kongresu na dvacáté století). V roce 1948 se mu zalíbil projev Huberta Humphreya o občanských právech, což mělo nejspíše vliv na Huntingtonovo pozdější působení v kampani H. Humphreya. Studená válka a domácí napětí vyvolané McCarthym měli dopad na Huntingtonovo myšlení. Joseph R. McCarthy, republikánský senátor, bojoval proti komunismu a předsedal vyšetřovacímu podvýboru Senátu vyšetřujícího komunisty ve státní správě. Obvinil mnoho lidí z komunismu a špionáže pro Sovětský svaz, jenž měli dle jeho názoru konspirovat a infiltrovat státní správu. Alkoholismus a obviňování bez důkazů přivedli jeho ušlechtilý antikomunistický boj ke zdiskreditování. Huntington v této době oceňuje konzervatismus pro svůj pořádek a stabilitu, což má nejspíše vliv na jeho pozdější práci, dílo *The Soldier and the State* začíná psát v 50. letech. Je ovlivněn filozofií Reinholda Niebuhra a vidí ctnost v zakládajících Otcích Ameriky, v Jamesi Madisonovi a Alexanderovi Hamiltonovi, kteří sepsali Federální ústavu (ještě společně s Johnem Jay) hlásající Ústavu Spojených států amerických. (Joch 2010; Putman 1986: 838) Roku 1951 Samuel Huntington získal titul Ph.D. na Harvardově univerzitě. Svoji disertační práci *Clientalism* napsal během čtyř měsíců, ovšem během jejího psaní onemocněl cukrovkou. Práce se týkala federálních agentur, které převzaly průmysl, mimo jiné se soustředil na mezistátní obchodní komisi¹. V té době velmi obdivoval demokratického

¹ Mezistátní obchodní komise v USA (The Interstate Commerce Commission, ICC), začala fungovat na základě zákona o mezistátním obchodu, The Interstate Commerce Act, roku 1887. Zákon se týkal regulace cen a uspokojení veřejného mínění v rámci antimonopolní politiky, jelikož se veřejnost bouřila proti monopolním praktikám velkých železničních společností. Komise se specializovala na řešení sporů mezi zasílateli zboží a železničními přepravci. (Folsom 1991: 26)

prezidenta Franklina D. Roosevelta, který bojoval proti nacismu, ovšem komunistické „zlo“ podcenil. (Ireland 2009; Joch 2010; Kaplan 2001)

3 POČÁTKY HUNTINGTONOVY TVORBY V 50. A 60. LETECH

3.1 Padesátá léta

Huntington byl jakožto celoživotní demokrat věrný demokratické straně, pomáhal s projevy Adlai Stevensonovi v 50. letech a poté během jeho kampaně v roce 1956, kde se mimo jiné seznámil se svojí budoucí manželkou Nancy. Od roku 1950 do roku 1958 vyučoval na Harvardově univerzitě, na které spolupracoval například s Arthurem Holcombe, Lousiem Hartzem a dalšími. V roce 1950 byl jmenován členem the Government Department of Harvard Faculty. V letech 1952 až 1970 svůj zájem soustředil na vývoj národní a mezinárodní politiky. Je zde patrné, že na tomto zájmu měla podíl i korejská válka. (Kaplan 2001; Putnam 1986: 838)

Korejská válka probíhala v letech 1950 až 1953 na území Korejského poloostrova, zemřelo v ní 34 tisíc Američanů. Státy OSN byly vyzvány k pomoci Korejské republice, v čele vojsk stál americký generál Douglas MacArthur. Roku 1951 odvolal prezident Truman generála MacArthura z funkcí a nahradil jej generálem Ridgwayem. Prezident se pravděpodobně domníval, že taktika generála MacArthura by mohla vyvolat třetí světovou válku, neboť generál považoval celé území za oblast svých vojenských operací a směle doporučoval bombardování Číny. Odvolání generála pobouřilo americkou veřejnost. Ale MacArthurova strategie byla generálem Omarem Bradleyem, předsedou Spojeného armádního velení, posouzena jako špatná, přinutila by Ameriku bojovat ve špatné válce se špatným nepřítelem a v nesprávnou dobu. (Tindall – Shi 1998: 1034–1039)

V průběhu korejské války Huntington píše a v roce 1957 publikuje článek se svými filosofickými postřehy *Conservatism as an Ideology* (Konzervatismus jako ideologie), v němž vysvětluje rozdíl mezi liberalismem, jakožto ideologií individualismu spolu s volným trhem a právním státem, a konzervatismem, jenž je nezbytný k přežití liberálních institucí. Domnívá se, že impulsem ke vzniku konzervatismu je ohrožení základů společnosti, konzervatismus považuje za obranu existujících liberálních společností, které musí přijmout konzervativní hodnoty během trvání ohrožení. Huntington se zajímal o autoritu a institucionální stabilitu, kladl si otázku „kdo vládne“, ale za ještě důležitější otázku považoval zda „má někdo vládnout“. Předmětem jeho výzkumu se tak stala studená a korejská válka, především úsilí prezidenta Trumana dostat pod kontrolu generála MacArthura, to ho přimělo obrátit svoji pozornost k otázkám vojenské politiky a začal se zajímat o civilně-vojenské vztahy. (Kaplan 2001)

3.2 Voják a stát

V dubnu roku 1957 Samuel Huntington publikuje své první, vlivné dílo v politických vědách *The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil-Military Relations* (Voják a stát: Teorie a politika civilně-vojenských vztahů). Dílo představuje teoretický rámec, akademické studium křížení civilně-vojenských vztahů ve Spojených státech amerických. (Tamtéž 2001)

Podle názoru Roberta D. Kaplana, Huntington považoval liberály za tvůrčí a dobré v otázkách národní bezpečnosti, ale v otázkách zahraniční politiky měli prý problémy, jelikož se jedná o vztahy mezi státy a skupinami. Podle Roberta D. Kaplana kniha působí jako obrana vojenské akademie pozemního vojska (West Pointu v USA), Amerika by se podle Huntingtona měla učit podle této akademie. (Kaplan 2001)

V knize Huntington reaguje na události korejské války a na odvolání generála MacArthura prezidentem Trumanem. Podle Huntingtonova názoru MacArthurovo jednání ohrozilo všeobecnou představu o profesionální armádě. Huntington byl přesvědčen, že generálové MacArthur ani Ridgway nerepresentují vojenskou etiku, kterou se Huntington snažil v knize popsat. Huntington pokládal generála MacArthura za neprofesionálního a neposlušného ve svém jednání. Rozdílnost mezi civilisty a armádou srovnává pro upřesnění k rozdílu mezi prezidentem a Kongresem. (Kaplan 2001; White 1957: 341)

Podle názoru Roberta D. Putnama, Huntington v knize píše, že civilní kontrola se má spoléhat na odbornost vojenské etiky a politickou neutralitu. Kniha je psána jako obava o národní bezpečnost v době, kdy se z Ameriky neočekávaně stala světové síla. Americká národní obrana položená v základech amerického liberalismu si má rozdělit funkce mezi politickými vůdci a profesionální armádou. (Putnam 1986: 839–840)

3.2.1 První část

První část s názvem *Military Institutions and the State: Theoretical and Historical Perspectives* představuje historický a teoretický přehled vojenských institucí. V teorii civilně-vojenských vztahů popisuje vliv liberalismu, fašismu, marxismu, konzervatismu na vojenskou profesionálnost a na civilní kontrolu. Popisuje německou a japonskou společnost, ve kterých došlo k narušení civilně-vojenské rovnováhy. (Tierney 1978: 209)

Huntington v knize, podle názoru Johna J. Tierneyho, ocenil historickou úlohu generála Karl von Clausewitze, kterého pokládá za zakladatele moderní vojenské teorie. Profesionální duch a kompetence armády tedy pocházejí podle Huntingtona z Pruska 19. století. (Tamtéž)

Huntington dílo sice nazval „The Soldier and the State“, v díle ale nepíše o „soldier“ (vojákovi), pro něho „soldier“ představuje pověřeného důstojníka. „Soldier“ je profese, kterou vykonává specialista v aplikaci násilí, není však specialistou na řízení násilí. (White 1957: 339)

Mimo jiné podle Johna J. Tierneyho, Huntington říká, že vojenská profesionalita „upřednostňuje stabilitu, obezřetnost a omezení zahraniční politiky.“ (Tierney 1978: 209)

V díle Huntington rozlišuje mezi liberalismem a konzervatismem. Domnívá se, že liberalismus stojí proti vojenské profesionalitě, naproti tomu konzervatismus je vojenské etice podobný. Vojenskou etiku považuje za odraz mezinárodního politického života a jako součást domácí politiky. Vojenskou etiku vidí jako univerzální, konzervativní, korporativní a anti-individualistickou. Konzervatismus univerzální není. Ideologie americké společnosti je založena na individualismu, proto dochází ke konfliktům mezi vojenskou profesionalitou a americkým civilním životem. V rámci vojenské etiky musí „soldier“ porozumět lidské motivaci a lidským touhám. Říká, že jedním z důvodů, proč stojí liberalismus proti armádě spočívá ve vzdělání. Civilní koleje označuje jako „instituce příležitosti“, vojenské akademie naproti tomu vidí jako „instituce povinnosti“. Vojenská profese potřebuje povzbuzení liberálního vzdělání. (Taylor 1957: 165; Tierney 1978: 233; White 1957: 340–341)

3.2.2 Druhá část

Druhá část s názvem *Military Power in America: The Historical Experience, 1789-1940* představuje komplexní a systematickou část knihy. Huntington se snaží ukázat negativní dopad liberalismu na americkou armádu, protože liberalismus není schopen rozumět vojenské instituci a funkci. (Tierney 1978: 210–211)

Liberální hodnoty platící v demokracii mohou mít negativní dopad na profesionálního vojenského důstojníka. Liberalismus klade důraz na individualismus, mravní důstojnost, jednotlivce a rozum. „Soldier“ musí předpokládat iracionalitu a stálost násilí v lidském chování. Liberálové považují národní bezpečnost za samozřejmou, armáda ne. Konzervatismus vede k vojenské profesionalizaci, protože roste z vojenské etiky, má omezené cíle a akceptuje stávající instituce v mezinárodních záležitostech. Konzervativci i vojáci se domnívají, že lidé se učí ze zkušeností s přihlédnutím k dějinám. Huntington považoval velikost Ameriky za důvod, proč má Amerika problém vypořádat se s okolním světem. Americký nacionalismus považoval za idealistický, neboť nejde o nadřazenost amerického národa nad jinými, ale o nadřazenost jednoho amerického ideálu nad ostatními ideály. Pro zachování liberální společnosti je potřeba vymezení hranic vojenské kontroly pomocí profesionální armády, ta by měla válku doporučit jen v případě národního zájmu nebo ve výjimečné situaci, kdy je vítězství jisté. (Kaplan 2001)

Huntington rozlišuje objektivní a subjektivní civilní kontrolu. Civilní kontrola je v Americe produktem ideologie a geografie. Objektivní civilní kontrola je dle jeho názoru správná, civilní kontrola zachovává profesionální autonomii armády. Subjektivní civilní kontrola ovládá či asimiluje armádu a armáda je poté odrazem státu. Huntington místo toho navrhoval opačnou situaci, v podstatě, aby stát odrážel armádu. (Taylor 1957: 165–167; Tierney 1978: 211–212)

Původ a chronologii vojenské tradice Huntington mapuje do druhé světové války. Do druhé světové války žili vojáci v izolaci, pak získali politickou moc, ale stalo se to jen díky tomu, že přijali liberalismus. (Taylor 1957: 165)

Huntington píše, že Američané se od roku 1812 nemuseli cítit ohrožení vnějším světem, národní bezpečnost byla považována za samozřejmou. Bez náznaku ohrožení liberálních institucí, nebylo potřeba bránit se pomocí konzervatismu. Na počátku 20. století dochází ke krátkému znovuzrození hamiltonovského realismu spolu s agresivní zahraniční politikou prezidenta Theodora Roosevelta. Odpor k mocenské politice, selhání Wilsonovy zahraniční politiky v 1. světové válce vedlo k návratu k liberálnímu izolacionismu. Hamiltonova filozofie mohla smířit armádu s civilními obyvateli. Profesionalizace a specializace americké armády proběhla až během průmyslové revoluce. (Kaplan 2001)

3.2.3 Třetí část

Třetí část s názvem *The Crisis of American Civil-Military Relations, 1940-1955* popisuje druhou světovou válku a studenou válku, které představují opravdovou revoluci civilně-vojenských vztahů, došlo k rozdělení moci uvnitř těchto vztahů. Huntington popisuje realitu vojenské politické moci. Frustrace z korejské války vytvořila „obchodní liberalismus“ za prezidenta Eisenhowera. V poslední kapitole píše, že nejlepší národní bezpečnostní politika potřebuje kombinaci vojenských profesionálů integrovaných s inteligencí domácí politické podpory. (Tierney 1978: 213–214)

Dle Alberta Normana, Huntington považoval společensko-politicko-ekonomickou etiku za nebezpečnou národní bezpečnosti a jako škodlivou k rozvoji vojenské profesionality. Kapitalistickou liberální tradici považoval

za zastaralou, řešením bylo dle Huntingtona, aby Amerika přijala ekologický nebo firemní model společnosti. (Norman 1957: 472–474)

Podle Huntingtona byl „nový konzervatismus“ v souladu s americkou liberální minulostí posílenou novým realismem a zahraniční politikou. V neliberálních společnostech spatřoval jako největší nebezpečí moc armády. Pro vojenskou bezpečnost bylo potřeba posunout se v Americe z liberalismu ke konzervatismu, jen konzervativní společnost může kombinovat politickou sílu a vojenskou profesionalitu. (Tierney 1978: 214–215)

V průběhu studené války se Huntington domníval, že dojde k tomu, že Amerika bude liberální ve vnitrostátních záležitostech, ale konzervativní v zahraničních záležitostech. Amerika se měla vzdát liberalismu, SSSR komunismu. Zdůrazňuje, že je potřeba ve vojenských záležitostech naslouchat generálům. (Kaplan 2001; Taylor 1957: 166)

3.3 Reakce na dílo

Podle Howarda Whitea Huntingtonova kniha není historickou deskripcí civilně-vojenských vztahů, je to jen Huntingtonova teorie. (White 1957: 341)

Telfordu Taylorovi se zdá, že Huntington, ačkoliv v díle upřednostňuje objektivní kontrolu, sám věří v „konzervativní“ civilní kontrolu, více než v objektivní civilní kontrolu. (Taylor 1957: 168)

John J. Tierney říká, že Huntingtona kritizovali, že je pro-armádní, protože obhajoval profesionální armádu, ale podle něj to není pravda. Dle Tierneyho byl Huntington proti dominanci armády v politickém životě, protože byl pragmatickým racionálním konzervativcem. (Tierney 1978: 208, 232)

Dílo se setkala s vlnou kritiky i v řadách liberální akademie Harvardovy univerzity, Huntington proto odchází a v letech 1959 až 1962 působil jako zástupce ředitele the Institute of War and Peace Studies na Kolumbijské universitě. Tato doba pro něj byla stále produktivní. Huntingtonův přítel Zbigniew Brzezinski jej následoval na Kolumbijskou univerzitu v roce 1959, jelikož ani jej Harvard neměl mnoho v oblibě. Začínají spolu pracovat během půlroční cesty kolem světa na projektu porovnávajícím politiku dvou supervelmocí, *Political Power: USA/SSSR* (Politická moc: USA/SSSR). V té době se Huntington začíná zajímat o problémy politického vývoje v postkoloniálních zemích. (Brzezinski 2009; Kaplan 2001; Tierney 1978: 232)

3.4 Šedesátá léta

V 60. letech žil Samuel Huntington se svojí rodinou v Bostonu, kromě roku 1967. Působil jako poradce pro zahraniční politiku Huberta Humphreya v roce 1960. V roce 1961 vytváří Huntington dílo *The Common Defense: Strategic Programs in National Politics* (Společná obrana: Strategické programy v národních politikách), teoretickou sérii případové studie americké politické obrany v roce 1950, režírovanou Williamem T. R. Foxem. (Walt 2008) V roce 1962 byli Huntington i Brzezinski požádáni Harvardovou univerzitou, aby se vrátili. Brzezinski zůstává v New Yorku, ale Huntington se vrací na Harvard jako profesor, kde vyučuje až do roku 2007, stává se konzultantem the Policy Planning Council of the Department of State. (Kaplan 2001; Putnam 1986: 840) V roce 1964 publikoval Huntington společně se Zbigniewem Brzezinskim studii *Political Power: USA/SSSR* (Politická moc: USA/SSSR) zabývající se dynamikou studené války, formováním světa pomocí dvou politických filozofií uzavřených v protikladu k sobě samým. Toto dílo bylo prvním dílem Huntingtona v oboru komparativní politiky. Huntington se vždy zaměřoval na veliké problémy moderního světa. V průběhu studené války Huntington označuje civilní podnikatelskou komunitu za spojující most

mezi armádou a zbytkem americké společnosti. Začíná se zajímat o politiku nově nezávislých národů, zajímá se o to, co se děje v postkoloniálních zemích. Byl zapojen k demokratické politice Massachusetts, pracoval s Edwardem Kennedym, později spolu se svojí ženou Nancy působil jako poradce bostonského starosty Kevina Whitea. Na podzim roku 1964 spolu s Mytonem Weinerem z M.I.T. založil bostonský areál společného semináře o politickém vývoji. Huntington tam předložil návrh komparativní politologie, *Political Development and Political Decay* (Politický vývoj a politický úpadek), kterou později rozšířil do knihy *Political Order in Changing Societies* (Politický řád v měnících se společnostech). (Kaplan 2001; Putnam 1986: 841)

3.5 Vietnamská válka

Další válkou, která ovlivnila Huntingtonův odborný zájem a posléze i osobní život byla válka ve Vietnamu probíhající s americkou účastí v letech 1964 až 1975 na území Vietnamu a při hranicích sousedních zemí, Kambodži a Laosu. Prezident John Fitzgerald Kennedy (JFK, funkční období 1961-1963) vysílal vojenské poradce jako vyjádření podpory vládě Diema (Jižní Vietnam), ale nechtěl zvýšit americkou vojenskou přítomnost. Prezident Kennedy zastával názor, že válku si musí jižní Vietnamci vybojovat sami, Američané poskytnou jen poradce. Roku 1965 demokratický prezident Lyndon Baines Johnson (funkční období 1963-1969) po sérii útocích na Američany nařídil bombardování severního Vietnamu. Během let 1965 a 1966 vzrostl počet amerických vojáků ve Vietnamu na 385 tisíc. Roku 1968 Vietkong (komunističtí partyzáni Jižního Vietnamu) a severovietnamská komunistická armáda zaútočili na jihovietnamské a americké jednotky v Jižním Vietnamu. Útok byl odražen, ovšem americká veřejnost požadovala stažení americké armády. (Johnson 1991: 617; Tindall – Shi 1998: 1131–1136)

Vrcholem Huntingtonova zájmu se staly události ve Vietnamu. Huntington působil jako poradce ministerstva zahraničí prezidenta Johnsona v roce 1967, v tomto roce připravil sto stránkovou zprávu o vietnamské válce, politickém vývoji a americké politice, která se stala základem pro článek publikovaný v červenci roku 1968 v časopisu *Foreign Affairs*. Huntington si myslel, že Amerika potřebuje více politické než vojenské strategie ve válce. Huntington se domníval, že Amerika měla problém se svým idealismem, neboť chtěla vytvořit moderní demokratický národní stát s národní armádou. Americký idealismus považuje za hlavní motor angažovanosti Ameriky v zahraničí, neboť si Američané myslí, že jejich hodnoty a politické struktury jsou chtěné zbytkem světa. Huntington říká, že je potřeba hlásat své hodnoty v zahraničí s využitím protivníků bez předělávání společností zevnitř. Proto Huntington nepodporoval americké tendence budovat demokracie dle západního modelu v zemích, kde neexistovala demokratická tradice. V této studii také odmítá politiku vojenské pacifikace, domníval se, že cílem jihovietnamské vlády měl být decentralizovaný politický systém postavený na regionálních skupinách a umožňující místní autonomii. Zpráva byla původně tajná. Zkrácená a doplněná verze vládou o jihovietnamské odolnosti proti komunistické vzpouře byla později zveřejněna. Z Huntingtona se v 60. letech díky tomu stává cíl protiválečného hnutí, nazývali ho válečným zločincem i jej označovali jako proválečného poradce vlády. Tisk o něm psal negativně, měl omezené přednášky, ale jeho studenti se za něj postavili, i když jen málo jeho kolegů. Podle Henryho Rosovského je to směšné, neboť Samuel Huntington byl demokrat a usiloval o stažení amerických vojenských jednotek z Vietnamu. (Putnam 1986: 841–842; Rosovsky 2009)

Huntington v letech 1966 až 1969 působil jako předseda podvýboru rozvojové poradní skupiny the U.S. government's Southeast Asia, na Harvardově univerzitě působil od roku 1967 do roku 1969 jako profesor the Government Department. V roce 1968 působil jako zahraniční

poradce Huberta Humphreye během jeho kandidatury na amerického prezidenta roku 1968, Humphrey volby prohrál s R. Nixonem. Huntington pro Humphreye vypracoval řeč vyzývající k zastavení amerického bombardování Asie, v říjnu roku 1968 víceprezident H. Humphrey veřejně oznámil, že chce zastavit bombardování Severního Vietnamu. Roku 1969 se stává americkým prezidentem republikán Richard Mildhous Nixon (funkční období 1969-1974), jeho poradce pro národní bezpečnost, Henry Kissinger, slibuje konec války se ctí. Prezident Nixon snížil počet amerických vojáků, k jejichž stahování z Vietnamu docházelo od roku 1969, poskytl jihovietnamským vojskům vybavení a výcvik. Spolu s H. Kissingerem rozšiřoval vzdušnou válku, bombardování komunistů v Kambodži kvůli „vyčištění severovietnamských základen“. (Putnam 1986: 841; Tindall – Shi 1998: 1154–1156)

3.6 Politický řád v rozvojových zemích

Analýza Vietnamu odráží Huntingtonův pohled na svět. V letech 1950 až 1960 v sociálních vědách zaujímala přední místo politická modernizace, podle níž se řídila americká politika v rozvojových zemích. Huntington svoji analýzu Vietnamu rozpracoval v knize *Political Order in Changing Societies* (Politický řád v měnících se společnostech) publikovanou v roce 1968. Kniha je studií v oboru komparativní politologie popisující, jak se tvoří státy, je to podrobnější teorie politického vývoje. (Kaplan 2001; Putnam 1986: 841)

Politická modernizace založená na společenské změně dominovala v sociální vědě, političtí vědci si mysleli, že modernizace přinese hospodářský pokrok a politický vývoj. Domnívali se, že všechny dobré věci jdou ruku v ruce, s ekonomickým růstem byla spojena sociální mobilizace, politické instituce a kulturní hodnoty se díky tomu zlepšily k lepšímu. Modernizační teorie byla zakotvena v etnocentrické Evropě a Severní Americe, kde představovala model sociálního rozvoje

univerzálního pro lidstvo. Huntington kritizuje teorii modernizace, modernitu považoval za stabilní, ale modernizaci jako proces ne. Modernizace vytváří politický úpadek, politické násilí a chaos v rozvojových zemích. Namítl, že politický řád se nevytvoří sám jen díky modernizačnímu procesu, řád je ovšem důležitý pro pokračování ekonomického a sociálního rozvoje. Jednotlivé části modernizace je potřeba uskutečňovat postupně, předčasné zvýšení politické participace může vést k destabilizaci politického systému. K vytvoření stabilních demokratických systémů dává důraz na faktory jakými jsou urbanizace, gramotnost, sociální mobilizace, hospodářský růst. Tyto faktory považuje za spojené s politickým vývojem. (Fukuyama 2001)

Huntington se v knize zabývá analýzou politického a hospodářského vývoje v zemích třetího světa, společenskou a hospodářskou modernizací, zabývá se změnami politického systému a politických institucí. Zabývá se účinností reformy ve společnostech, kde převládá nízká úroveň politické institucionalizace. Říká, že společenská a hospodářská modernizace v postkoloniálních zemích je nedostačující k nastolení a udržení demokracie. Vývoj dle jeho názoru vede k novým formám nestability, k převratům a revolucím a k budování komplexních institucí. Popisuje, s čím se mají rozvojové společnosti vypořádat, když se pokouší vytvořit stabilní vládu a reagovat tím na globalizační éru. Politická stabilita záleží na poměru politické participace či mobilizace a politické institucionalizace. Podle jeho názoru je potřeba zabývat se tím, jak efektivní politické instituce jsou vytvořeny, protože, aby nově nastolená demokracie byla stabilní, je potřeba moci se opřít o silné instituce, zvláště o stabilní politické strany. Za nejdůležitější politický rozdíl mezi zeměmi nepovažuje formu vlády, ale její stupeň. Rozdíl mezi demokracií a diktaturou je méně důležitý, větší rozdíl je mezi zeměmi s určitými vlastnostmi a zeměmi bez těch vlastností. Kniha je psána ze zkušeností, které Huntington nasbíral jako poradce na ministerstvu zahraničí. Dílo se stalo klasikou moderní politické vědy. (Kaplan 2001; Putnam 1986: 841)

Politická modernizace slouží podle Huntingtona k šíření politické participace, politický rozvoj dle něho představuje vytváření institucí regulujících rychlost modernizace. Pro politickou stabilitu je potřeba úspěšné revoluce, která přináší pořádek a stabilitu. Politický úpadek je způsoben ztrátami politické schopnosti, je výsledkem rychlého a nedostatečně regulovaného modernizačního procesu. Reforma slouží jako katalyzátor revoluce, reformy zaměřené na rolnictvo nahrazují revoluci, revoluce v moderní zemi vyžaduje spolupráci městské inteligence a rolnictva, díky zavedení agrárních reforem lze revoluci zabránit. Huntington považuje průmyslové společnosti za méně chaotické. (Sklar 1969: 571–573)

Americkou historickou zkušenost Huntington považoval za nedostačující pro pochopení toho, čemu rozvojové země musejí čelit. Američané věří v dobro, sociální pokrok, hospodářský růst, politickou stabilitu. Jako příklad uvádí Indii, která ač byla velmi chudá byla politicky stabilní. Mohla za to negramotnost, která v Indii podporovala demokratickou stabilitu, jen městský proletariát, elita, byl gramotný. Když se stala střední třída gramotnou, vedlo to k odporu vůči tamní politice z hlediska zdejších obyvatel. (Kaplan 2001)

Huntington dále uvádí, že Amerika má další problém, jelikož neví, jak postavit novou vládu úplně od začátku, historie ji jen učí, jak vládu omezit. Ústava slouží ke kontrole orgánu, ale neumí vytvořit orgány. Západní státy popisuje jako výsledek procesu urbanizace a osvícení. Osvícené státy ale častěji svrhávají své vlády. Revolucím v Mexiku a ve Francii nepředcházela chudoba, ale sociální a ekonomický rozvoj. Modernizace jde ruku v ruce s korupcí, která je užitečná v tom smyslu, že přijímá nové členy do systému. Dále říká, že Amerika má problémy chápat revoluční cítění, jelikož skutečnou revoluci nikdy nezažila. Domníval se také, že vlády nikdy nejsou svrženy kvůli chudobě. Po revolucích následovaly reformy, ne stagnace a represe. (Kaplan 2001)

Podle Francise Fukuyamy je Huntingtonova kniha pokusem o obecnou teorii politického vývoje. Dílo se stalo základem rozvojové teorie zastávající autoritativní přechod, v němž moderní diktatura poskytuje politický řád, pravidla zákonů, podmínky ekonomického a sociálního rozvoje, až poté přichází řada pro demokracii a občanskou participaci, až poté se mohou naplnit další aspekty modernity. Huntington zastával názor, že politický úpadek byl stejně pravděpodobný jako politický vývoj, jelikož nově rostoucí země se potýkají s politickou a sociální poruchou v případech, když sociální mobilizace předběhne vývoj politických institucí. (Fukuyama 2001)

Samuel Huntington klade důraz na politický řád a jeho vztah s dobře organizovanou vládou, což vyvolávalo pocit, že je zastáncem autoritářské vlády v rozvojových zemích, ale podle své bývalé studentky Minxin Pei, Huntington toto nikde neříká, pouze konstatuje svůj názor, že slabá demokracie je odsouzena k zániku a že pokrok, jenž má odstranit stávající konflikt jej často může sám vyvolat. (Pei 2009)

4 HUNTINGTONOVA ČINNOST V 70. A 80. LETECH

Vietnamská válka je nejdelší válkou v americké historii, začala jako ušlechtilé tažení za demokratické ideály v oblastech třetího světa. Ukázalo se, že není jednoduché, do těchto míst přinést demokracii, když tyto země postrádají historické zkušenosti s liberálními hodnotami a zastupitelskou vládou, myslí si autoři George B. Tindall a David E. Shi, čímž víceméně potvrdili to, co Samuel Huntington popisoval ve své knize *Political Order in Changing Societies*. (Tindall – Shi 1998: 1155–1160)

Roku 1974 kvůli aféře Watergate prezident Nixon rezignoval ze svého úřadu, byl vystřídán republikánským prezidentem Geraldem R. Fordem (funkční období 1974-1977). V březnu roku 1975 byla Severním Vietnamem zahájena invaze Jihu, v květnu téhož roku došlo ke zhroucení Jižního Vietnamu. Ukázalo se, že americké úsilí ve Vietnamu bylo

zbytečné, komunisté ovládali celou Indočínu. (Johnson 1991: 636–639; Tindall – Shi 1998: 1173–174)

V 70. letech Huntington pokračoval ve svém zájmu o komparativní politologii, stále se zabýval politickým vývojem. Byl součástí mnoha projektů, například s Clementem Henry Moorem režíroval studii *Authoritarian Politics in Modern Society: The Dynamics of One-Party Systems* (Autoritářská politika v moderní společnosti: dynamika systému jedné strany), s Joan Nelson zkoumal vazby politického vývoje a masové politické angažovanosti v díle *No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries* (Nijak snadná volba: politická participace v rozvojových zemích). S Raymondem Vernone, Josephem Nyem a Robertem Keohane se zabýval novým polem nadnárodní politiky. Huntington se stále zajímal o praktické problémy politického vývoje, o politické reformy. Působil jako poradce brazilské vojenské vlády v otázkách problémů postupné liberalizace více než 10 let. (Putnam 1986: 842) Huntington se svým blízkým přítelem, i když politickým oponentem v kampani H. Humphreyho, s Warrenem Demianem Manshelem, roku 1970 založil dříve čtvrtletní, později dvouměsíční, časopis *Foreign Policy* jako alternativu k časopisu *Foreign Affairs*, zaměřující se na politiku, ekonomii a ideje, jenž měl být více otevřen mladým přispěvatelům. Časopis měl být založen jako útok proti ortodoxii ve Washingtonu. Huntington byl spolueditorem časopisu do roku 1977. (Ireland 2009; Pei 2009) Obnovil sílu centra a působil jako ředitel téhož centra, the Center for International Affairs podporující novou generaci odborníků v otázkách národní bezpečnosti. Huntington opět působil na Harvardově univerzitě v letech 1970 až 1971 jako profesor the Government Department. (Ireland 2009) Huntington publikoval strategické studie *The Strategic Imperative: New Policies for American Security* (Strategický požadavek: nová politika pro americkou bezpečnost) a *Living with Nuclear Weapons* (Život s nukleárními zbraněmi), v nichž se zajímal o americkou národní obranu a vojenskou strategii. V roce 1973 vydal zprávu *Approaches to Political*

Decompression (Přístupy k politické dekomprimaci), v níž odsuzuje příliš rychlou politickou liberalizaci, namísto toho navrhuje liberalizaci postupnou. (Kaplan 2001; Putnam 1986: 843)

Na konci 70. let se kvůli společenské situaci v Americe v 60. letech Huntington vrací zpět do americké politiky. Roku 1976 publikuje dílo *The Crisis of Democracy: On the Governability of Democracies* (Krise demokracie: na ovladatelnost demokracie), které napsal spolu s Michaelem Crozierem a Joji Watanuke pro Trilaterální komisi. Ve své části mimo jiné píše, že demokratický příval ze 60. let vyrobil více demokratické, ale méně autoritativní vlády. Je potřeba obnovit prestiž a autoritu vlád. (Putnam 1986: 843)

Huntington byl celý svůj život vlastenec, o otázky národní bezpečnosti se začal zajímat ke konci 70. let. Roku 1977 se americkým prezidentem stává demokrat Jimmy Carter (James Earl Carter, funkční období 1977-1981). V letech 1977 do roku 1978 působil Samuel Huntington v Bílém domě prezidenta Cartera jako koordinátor plánování bezpečnosti pro National Security Council, toto místo mu pomohl sehnat Huntingtonův přítel Brzezinski, poradce pro národní bezpečnost prezidenta Cartera v letech 1977 až 1981. Huntington pro Cartera zorganizoval a řídil meziagenturní cvičení. Napsal projekt *Presidential Review Memorandum 10* (Prezidentská recenze Memorandum 10), ve kterém se snažil komplexně posoudit americké a sovětské kapacity k vítězství ve válce. (Brzezinski 2009; Ireland 2009)

V roce 1981 se stává americkým prezidentem republikán Ronald W. Reagan (funkční období 1981-1989), jenž provedl daňovou reformu, silně omezil inflaci a nezaměstnanost. V roce 1989 se stává americkým prezidentem republikán George H. W. Bush (funkční období 1989-1993), který se dává do boje proti drogám, neboť došlo k rozšíření AIDS. (Tindall – Shi 1998: 1202–1210)

Huntington byl členem Harvard's Center for International Affairs v letech 1978 až 1989. V roce 1980 byl členem Presidential Commission on Long-Term Integrated Strategy. (Ireland 2009) V roce 1981 publikoval knihu *American Politics : The Promise of Disharmony* (Americká politika: příslib disharmonie), jenž je analýzou problému chápání amerického politického vývoje. V knize Huntington zkoumá skutečnost a ideálnost v americké politice. Ptá se, v čem je Amerika jiná, říká, že jde o americkou liberální tradici a realitu. Popisuje americkou kulturní revoluci probíhající mezi lety 1960 až 1970, byla to doba vášnivého období, „creedal vášní“, ve kterém došlo k Velkému probuzení v oddanosti k víře, popisuje novou levici. „Creedal vášně“ jsou vášně víry, víry ve svobodu a v individualismus, mají cyklický charakter. Aktuální politické instituce nazývá „IvI“, ideálnost versus instituce. Uznává spojitost mezi náboženstvím a politikou. Vláda figuruje jako nejnebezpečnější síla v americkém politickém myšlení. Dále popisuje extremistické skupiny, píše, že antiamerický vládní creed je disharmonický a vytváří epizody těchto vášní. (Divine 1982: 505; Kaplan 2001; Putnam 1986: 843)

Huntington byl předním členem American Political Science Association od roku 1986 do roku 1987. Prvního července roku 1989 založil John M. Olin Institute for Strategic Studies a od téhož roku působil jako ředitel institutu až do roku 1999. (Ireland 2009)

5 HUNTINGTONOVA ČINNOST V 90. LETECH

Samuel Huntington reaguje i na demokratizační hnutí probíhající v 90. letech. O přechodu k demokracii psal již ve svém článku *Will More Countries Become Democratic?* (Stane se více zemí demokratickými?) v roce 1984. V článku zkoumal situaci demokratických přechodů v Latinské Americe, ve Španělsku a v Portugalsku v 70. a 80. letech. Tenkrát psal, že svět v blízké budoucnosti neuvidí další posuny od autoritářského režimu k režimu demokratickému. Poté své myšlenky rozepsal do knihy *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century* (Třetí

vlna: Demokratizace na konci dvacátého století) publikovanou roku 1991. Kniha dává název celému období, probíhala třetí vlna demokratizace v křesťanských zemích, třetí vlna představovala mezikulturní modernizační proces, který zahrnoval všechny společnosti. Vlna v sobě měla ale zakořeněné západní hodnoty, šířila se po roce 1970 spolu s mocí a prestiží Ameriky a dalšími křesťanskými společnostmi. Huntington v knize uvádí 35 příkladů přechodu od roku 1974 až do roku 1990, na nichž se snaží vysvětlit demokracii v aktuálním kontextu. Nabízí tradiční pohled na zahájení k přechodu k demokracii, analyzuje předchozí režimy a způsoby transformace, píše, že existují 3 druhy přechodu lišící se rozdílem mezi silou vlády a opozice, jsou to: *transformation* (transformace, přeměna), *transplacement* (přemístění), *replacement* (nahrazení, výměna). Méně násilný přechod považuje lepší pro upevnění demokracie. Hospodářský rozvoj pomáhá k přechodu k demokracii, zabývá se dlouhodobými ekonomickými trendy. Demokratické politické instituce se staly prioritními správci politického řádu v rozvojových zemích. (Fukuyama 2001; Ireland 2009; Joch 2009; Munck 1994: 357–366; Pei 2009)

Geraldo L. Munck kritizuje Huntingtona, že se snaží ve svém přístupu být komplexní, ale kvůli tomu nemůže objevit nic nového. Vytýká mu, že nejde do empirické hloubky, ale čerpá z různých faktorů pro různé příklady, zaměřuje se na přiblížení přechodu, přehlíží některé komplexní otázky k vysvětlení přechodu mezi předchozím typem politického režimu a způsobem přechodu. Huntington se sice snaží porovnávat přechody různých typů nedemokratických režimů, ale nezkoumá do hloubky, proč ekonomické faktory mohou mít rozdílné politické výsledky. Vytýká Huntingtonovi, že ve svých závěrech není vždy konzistentní, vytýká mu absenci silného teoretického rámce, který by mu pomohl řešit empirická data. (Munck 1994: 357–369)

V letech 1996 až 2004 byl Huntington členem the Harvard Academy for International and Area Studies. V roce 1997 publikoval článek *The*

Erosion of American National Interests (Eroze amerických národních zájmů) pro časopis *Foreign Affairs*. (Ireland 2009; Kaplan 2001)

5.1 Po rozpadu SSSR

Po skončení studené války Francis Fukuyama vyjádřil svůj názor na modernizační proces. Publikuje svoji teorii o konci dějin, které nastaly po pádu sovětského svazu, liberální demokracie totiž ztratila svého ideového konkurenta a tudíž došlo k vyčerpání ideologických konfliktů. Fukuyama předpokládal, že se všichni lidé ztotožní s univerzálními normami a hodnotami. Fukuyama předpovídal vznik univerzálního Lidstva s univerzálními dějinami, předpokládal, že západní liberální demokracie se stane univerzální pro celé Lidstvo a že bude představovat konečnou formu lidské vlády. (Budil 2007: 7–9, 32; Joch 2009; Meaney 2011; Žantovský in Huntington 2001: 4–5)

Lze si jen domýšlet, jak Samuel Huntington vnímal události v 90. letech, okupaci Kuvajtu Irákem a americkou intervencí pomáhající osvobodit Kuvajt v letech 1990 až 1991. Mohu jen usuzovat, že už se nezajímal o válku jako takovou, ale spíše o to, jak muslimové pohlíží na americkou intervenci. Je zřejmé, že Huntington svůj zájem posunul směrem ke kulturám a náboženství. Zabýval se etnickými a náboženskými konflikty po celém světě. Zajímal se o vztahy mezi arabskými zeměmi, zajímal se o unie, které spolu nepřátelské státy byly schopny vytvořit. (viz Huntington: *The Clash of Civilizations*: 2001)

Huntington válku SSSR a Afghánistánu v letech 1979 až 1989 a válku v Perském zálivu považuje za přechodové války, které sice začaly jako přímá invaze vojsk jednoho státu do druhého státu, proměnily se ale ve války civilizační, byly to války přechodu k nové éře etnických konfliktů a válkami probíhajícími na zlomových liniích mezi skupinami různých civilizací.

Válku v Perském zálivu považuje za první civilizační válku. (Huntington 2001: 362–372)

5.2 Střet civilizací?

V roce 1993 Samuel Huntington nejdříve napsal esej *The Clash of Civilizations?* (Střet civilizací?), která vychází v časopise *Foreign Affairs*. Článek píše proto, že v konci studené války spatřoval obrodu etnické a náboženské identity. Podle Huntingtona nepředstavoval konec studené války sloučení ideologické hegemonie západního liberalismu ani nepovede k éře demokratického míru. (Pei 2009; Zakaria 2011) Článek vyvolal rozruch a kritické reakce, protože úřadování demokratického prezidenta Billa Clintona (William Jefferson Clinton, funkční období 1993–2001) vypadalo málo pravděpodobné na nějaký civilizační konflikt. Jediný střet představovala válka v Jugoslávii, v níž se Amerika nejdříve zdráhala angažovat. (Žantovský in Huntington 2001: 4–5)

Huntington esej rozšířil do podoby knihy s názvem *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* (Střet civilizací a proměna světového řádu) publikovanou roku 1996. Celkově byla kniha přeložena do 39 jazyků. (Ireland 2009)

Sám Samuel Huntington si stěžuje, že lidé sice kritizovali jeho článek, ale přehlíželi otazník, který použil v názvu, čímž jeho tezi chybně interpretovali. (Huntington 2001: 10) V článku definuje pojem civilizace jako „nejširší kulturní uskupení lidí a nejširší rovinu kulturní identity, kterou lidé mají, tedy mimo tu, kterou se odlišují od jiných živočišných druhů“. (Huntington 2001: 69)

Huntington se rozhodl článek rozvinout a doplnit nějaká témata, kterým se nemohl v článku věnovat. V knize chce poskytnout paradigma globální politiky, ovšem ví, že žádné paradigma není věčné a že ani jeho teorie, pokud je platná, nebude platit stále. (Huntington 2001: 10–11)

5.2.1 První část

V první části s názvem *Střet civilizací* Huntington nejdříve charakterizuje ústřední tezi knihy. Tou je, že kultura a kulturní identity, které jsou zároveň civilizačními identitami utvářejí vzorce soudržnosti, rozpadu a konfliktu ve světě po skončení studené války. Hlavním aktérem světového dění nadále zůstávají národní státy, svět je ale rozdělen do sedmi či osmi civilizací. Svět jako celek tvořený z civilizací představuje rámec pro porozumění světu. (Huntington 2001: 15–19, 33–34)

Huntington si myslí, že moc Západu upadá v poměru k jiným civilizacím. Vymezuje se vůči univerzálnímu jednotnému Lidstvu. Kritizuje domněnku, že se rodí „univerzální civilizace“, která by znamenala kulturní sjednocení lidstva. Namítá, že tato myšlenka počítá s jednou civilizací, termínem, který sloužil k vymezení proti primitivním a barbarským společnostem. Dějiny považuje za dějiny civilizací. Vyjmenovává a popisuje vznik hlavních civilizací současnosti, jimiž jsou: *čínská, japonská, hinduistická, islámská, západní* (ta má tři části: evropskou, latinskoamerickou a severoamerickou, je tvořena světadíly Evropa, Severní Amerika a zeměmi Austrálie a Nový Zéland), *latinskoamerická, africká civilizace*. (Huntington 2001: 41–48, 50–56; viz obr. 3 v kapitole 12.2 Přílohy: Mapa) Dále popisuje tři předpoklady, proč se vědci domnívají, že vzniká univerzální civilizace. Huntington se je snaží vyvrátit. Za rozpadem SSSR neviděl vítězství liberální demokracie, nemyslí si, že obchod by byl zárukou pro mír, kritizuje domněnku, že moderní společnost rovná se západní společnost. Ke vzniku univerzální civilizace je podle Huntingtona potřeba univerzálního jazyka a náboženství. Ani jedno neexistuje. (Huntington 2001: 59–70, 74–89)

Huntington je považován za vynálezce termínu "Davos man" („davoská kultura“) označujícího globální elitu tvořenou převážně z bílé rasy, středního věku a evropské či anglosaské kultury. Jsou to především

podnikatelé, bankéři, vládní úředníci, intelektuálové a novináři. Spojuje je víra v individualismus, tržní hospodářství, politickou demokracii. Tvoří přibližně 1% světové populace. Huntington tuto kulturu označuje termínem „univerzální civilizace“. V roce 2005 proběhlo setkání „davos man“ v rámci Světového ekonomického fóra ve Švýcarsku. (Ash 2005; Huntington 2001: 70)

Ideologie universalismu se zrodila v západní společnosti. Říká, že existují rozdíly, pro to, co je považováno Západem za univerzální, je ostatními považováno za západní, co Západ chápe pod pojmem příznivé globální integrace, ostatní chápou jako západní imperialismus. Globální politiky mají v současnosti multicivilizační a multipolární ráz. Globální komunikace, ve které má Západ nadvládu představuje hlavní zdroj odporu a nepřátelství vůči němu ze stran nezápadních národů. Dále Huntington popisuje expanzi Západu, která zapříčinila modernizaci i pozápadnění nezápadních společností. Nedomnívá se však, že je nutné, aby společnosti přijali s modernizací i pozápadnění. Modernizace může oslabovat vliv a moc Západu, země se totiž nevzdávají své vlastní kultury. (Huntington 2001: 17, 73–94, 101–103)

5.2.2 Druhá část

Ve druhé části s názvem *Proměnlivá civilizační rovnováha* Huntington představuje dva protikladné pohledy na Západ; Huntington považuje obě teze za správné. Západ má sice převahu moci a vlivu, zároveň Západ ztrácí své mocenské postavení vlivem nárůstu moci v asijské společnosti, především v Číně, která se stane rivalem Západu v otázkách globálního vlivu. Úpadek Západu charakterizuje třemi rysy; za prvé je to dlouhodobý proces, západní nadvláda vyvrcholila kolem roku 1900, zatím se Západ nachází v první pomalé fázi; za druhé úpadek je vždy nepravidelný, roli hrají přerušování, zvraty, americká nadvláda však vrcholila v roce 1945, zatímco evropská upadala; za třetí Západ ovládal

nejvíce zdrojů na počátku 20. století, které jsou potřebné ke světové moci, od 20. století ale vliv Západu upadá. (Huntington 2001: 105–110)

Dříve se země pro prosperitu a moc snažili napodobit Západ, vládla myšlenka o nadřazenosti západních hodnot, naproti tomu dnes zaujímá přední místo myšlenka nadřazenosti nezápadních hodnot. Když chce země prosperovat, musí čerpat z domácí kultury, například Japonsko prosperuje díky obratu ke své kultuře. Východoasijský model se stal vzorem pro nezápadní společnosti. (Huntington 2001: 121–124)

Huntington popisuje fundamentalistická, náboženská, hnutí. Náboženství dává identitu, s náboženským obrozením narůstá pocit nadřazenosti věřících a podřazenosti nevěřících. Náboženská probuzenecká hnutí jsou antiuniverzalistická a s výjimkou křesťanství i protizápadní, ale nejsou antimoderní, například islám vedl k rozvoji islámských zemích. Nezápadní náboženství jsou projevem protizápadního postoje nezápadních zemích. Globálními fenomény jsou obrat k domácí kultuře a náboženské obrození, nejzřetelněji to lze spatřit v Asii a u islámu, které jsou nejdynamičtějšími civilizacemi poslední čtvrtiny 20. století. Huntington tento jev nazývá islámskou a asijskou výzvou. Islámský fundamentalismus, politický islám, je součástí rozsáhlejšího islámského obrození. Islamizace probíhala především v 90. letech, je produktem modernizace, jádro je tvořeno studenty a intelektuály. Huntington říká, že liberální demokracie měla vždy problémy zapustit kořeny v muslimských zemích už od 19. století, za což může charakter islámské kultury. Huntington si myslel, že demografický růst muslimské civilizace ohrožuje ji samotnou i civilizace nemuslimské. (Huntington 2001: 126–142, 147–162)

5.2.3 Třetí část

Třetí část s názvem *Rodící se řád civilizací* se zabývá kulturní proměnou globální politiky, kterou urychluje modernizace, ústřední roli hrají kulturní faktory. Země s rozdílnými kulturami se vzdalují, politické hranice se mění na hranice kulturní, mocenské bloky jsou nahrazovány kulturními komunitami, hlavním ohniskem konfliktů se stávají hranice mezi civilizacemi. V 90. letech propukla krize globální identity, hlavním ohniskem se stal problém národní identity zvláště v rozštěpených zemích. Vyjmenovává důvody, proč si myslí, že kulturní sounáležitost usnadňuje spolupráci a soudržnost a proč kulturní rozdíly dle něj vyvolávají roztržky a násilí. (Huntington 2001: 172–173, 176–177)

Popisuje strukturu civilizací, říká, že každá civilizace má politickou strukturu, zdroj civilizací spočívá v ústředním státu civilizace. Popisuje rozdíl mezi rozštěpenými zeměmi, kde žijí lidé různých civilizací, a rozpolcenými zeměmi, které se vyznačují jednou převládající kulturou. Popisuje problémy, se kterými se potýkají rozpolcené země ve snaze definovat svoji civilizační identitu. (Huntington 2001: 188–195)

5.2.4 Čtvrtá část

Ve čtvrté části s názvem *Střet civilizací* vidí Huntington budoucí střety vzešlé patrně ze „západní arogance, islámské netolerance a čínské asertivity.“ (Huntington 2001: 259) Říká, že existuje rozpor mezi snahou především Ameriky prosazovat svoji univerzální západní kulturu v nezápadním světě a zároveň upadající schopností tuto kulturu prosadit. Západ má 3 problémy, kvůli kterým vznikají konflikty, snaží se politikou odzbrojení udržet si vojenskou převahu, prosazuje své vlastní politické hodnoty a instituce a snaží se o celosvětové dodržování lidských práv definovaných podle západních měřítek, omezuje počty přijímaných přistěhovalců. Nezápadní země se jim chtějí vyrovnat, aby se mohly

bránit, snaží se získat zbraně hromadného ničení. Státy uplatňují politiku zastrašování, aby odradily budoucí vojenské intervence Západu na jejich území. Popisuje, jak islámský svět spolupracuje v otázkách zbrojení s čínským světem. (Huntington 2001: 260–270)

Většina mezicivilizačních válek se v 90. letech odehrávala mezi muslimy a nemuslimy, proto Huntington říká, že islám má krvavé hranice a je krvavý i uvnitř. Muslimové mají tendenci se v mezinárodních krizích uchýlovat k násilí, jsou také velmi militarističtí. Islám považuje za zdroj nestability kvůli tomu, že postrádá dominantní centrum. (Huntington 2001: 382, 392)

Dále píše, že Amerika během bosenské války podporovala muslimy, je to podle Huntingtona civilizační anomálie v jinak univerzálním modelu, ve kterém se podporují příbuzné země. Válku v Bosně považuje za válku civilizací. Klade si otázku, proč Amerika podporovala Bosnu a jako nejpravděpodobnější scénář se mu zdá, že Amerika je stále vedena bojem dobra proti zlu a hned na začátku války byli Srbové identifikováni jako ti zlí a Bosňané jako ti trpící. (Huntington 2001: 419–431)

5.2.5 Pátá část

V páté části s názvem *Budoucnost civilizací* Huntington píše, že je potřeba, aby Američané znovu potvrdili svoji identitu a západní obyvatelé, aby uznali jedinečnost Západní civilizace. A aby nevznikla globální válka, je potřeba, aby světové mocnosti přijaly multicivilizační politiku. (Huntington 2001: 17–18)

Válka mezi Západem a ústředními státy ostatních civilizací je možná, ne však nutná. V této části Huntington kritizuje multikulturalismus, oceňuje americké Otce zakladatele, kteří usilovali o jednotnou zemi. Říká, že přetvoření Spojených států amerických do země mnoha civilizací bez

kulturního jádra by vedlo k zániku země. Odzápadnění Spojených států bude znamenat konec západní civilizace, protože bez Ameriky ji budou tvořit jen stále se zmenšující země Evropy. Sjednocení Západu dle autora závisí na potvrzení západní identity Amerikou a definováním své globální úlohy jako vůdčího státu západní civilizace. (Huntington 2001: 455–459)

Huntington kritizuje americkou víru v univerzální platnost západní kultury, tuto víru označuje za falešnou, což mělo být hlavní tezí jeho knihy, dále nemorální ve svých prostředcích univerzalismus naplnit a nebezpečnou, protože by mohla vést až ke globální intercivilizační válce, ve které by však Západ mohl prohrát. (Huntington 2001: 461–464)

Na konci knihy Huntington předložil možnou verzi budoucího světa, předpokládal, že by mohlo dojít ke sjednocení Korejí, což se nestalo. Předpokládal, že by mohlo dojít k boji o Jihočínské moře mezi Čínou a Vietnamem. O moře se stále zatím jen naštěstí vyjednává. (viz Huntington 2001: 466–471)

Nakonec Huntington shrnuje, co je potřeba, abychom se vyhnuli civilizačním válkám. Dle Huntingtona je potřeba, aby ústřední státy jedné civilizace nezasahovaly do konfliktů jiné civilizace, tato zásada zdrženlivosti je první podmínkou pro mír, druhou podmínkou je zásada společného zprostředkování spočívající ve vyjednávání. Touhu po jaderných zbraních vede soupeření mezi ústředními státy civilizací a soupeření mezi státy uvnitř civilizace bez ústředního státu. Huntington sdílí názor Scotta Sagana, že svět by byl stabilním, kdyby dvě ústřední země nejmocnějších civilizací disponovaly jadernými zbraněmi. Třetí podmínkou je zásada spřízněnosti, lidé na celém světě by měli hledat společné hodnoty, instituce a zvyky. (Huntington 2001: 471–477)

Přijmout globální multikulturalitu je nutné podle Huntingtona pro bezpečnost světa, v multicivilizačním světě je dle jeho názoru nutnost

odmítnout univerzalizmus a je potřeba přijmout rozrůzněnost a hledání společných rysů. Mezinárodní řád založený na civilizacích je nejjistější zárukou před globální válkou. Ke vzniku jedné universální Civilizace je potřeba zkoumat a dobrovolně rozšiřovat společné hodnoty lidí. (Huntington 2001: 474–479) V této části knihy jsem nabyla silného pocitu, že hnutí za občanská práva vedená Martinem Lutherem Kingem ml. v 60. letech na Samuelovi Huntingtonovi zanechala stopu. Byl to tento „bojovník“, kdo vyznával politiku nenásilí a solidarity a věřil v rovnost všech lidí. Že by nakonec to, co lidi spojuje, společné rysy, které máme podle Huntingtona hledat, spočívali ve „zjištění“, že všichni jsme jen lidské nedokonalé bytosti kráčející spolu cestou životem majíce stejný konec?

6 DVACÁTÉ PRVNÍ STOLETÍ

6.1 Kritiky „střetu civilizací“

V letech 2001 až do roku 2009 zastával funkci prezidenta USA republikán George Walter Bush Jr., během jehož úřadování vyhlásila Amerika boj s terorismem jako reakci na teroristické útoky z 11. září roku 2001.

Teroristické útoky se zprvu mohly zdát jako prozíravá předzvěst Huntingtonovy civilizační teorie. Ovšem Huntington předpokládal civilizační konflikt. Americký boj proti terorismu Huntingtonova kritéria nesplňuje. Teroristické útoky působí spíše jako výkřiky do tmy, zatímco americká vojenská okupace jako boj o kontrolu co největšího množství zásob ropy. V civilizačním konfliktu by spolu měly dvě civilizace bojovat, islámská civilizace ovšem se západní neválčí.

Dle názoru Romana Jocha je teorie civilizačních konfliktů správná, když ji uplatníme na civilizaci islámskou, jelikož ta opravdu má spory a „krvavé hranice“ se všemi sousedními civilizacemi. Vztahy mezi ostatními civilizacemi ovšem nejsou tak konfliktní a napjaté, jak Huntington

předpokládal. Konflikty, které občas vznikají jsou spíše způsobeny nesouhlasem či nespokojeností s politickými režimy civilizací. Slabinou teorie je absence konfliktu uvnitř samotného Západu, konfliktu mezi konzervativci (západní lojalisté) a postmodernisty / multikulturalisty (protizápadní rebelové). (Joch 2009)

Další kritika byla vznesena vůči Huntingtonově rozdělení civilizací. „Je paradoxní, že zárodek evropské civilizace vznikl v oblasti Egejského moře, která je dnes pokládána za periférii Evropy. Samuel Huntington ji dokonce z důvodů její pravoslavné a muslimské identity ze západní civilizace vyloučil.“ (Budil 2007: 81)

6.2 Huntingtonova činnost

Roku 2000 byl Huntington spolueditorem s Lawrenceem E. Harrisonem díla *Culture Matters: How Values Shape Human Progress* (Kulturní záležitosti: jaké hodnoty utvářejí lidský pokrok). Práce spojovala mnoho učenců a akademiků, například Francise Fukuyamu, Seymoura Martina Lipseta, Nathana Glazera, a učitele a spisovatele z Asie, Latinské Ameriky a Afriky. Většina autorů vidí centrální roli kultury při určování toho, proč některé země více prosperují a některé méně, proč jsou některé země stabilnější a svobodnější než ostatní. Roli v tom dle nich hrají kulturní faktory, které působí v různých kulturách odlišně. Kniha se snaží ukázat vliv kultury. Roku 2006 se Huntington zúčastnil konference Forum 2000 konané v Praze v České republice pod záštitou bývalého prezidenta republiky Václava Havla. (Jindra 2002: 978–979)

Huntington působil jako Albert J. Weatherhead III University Professor, řídil Weatherhead Center for International Affairs. Také "byl autorem, spoluautorem, nebo editorem 17ti knih a více než 90ti odborných článků." (Ireland 2009)

Samuel Huntington zemřel ve věku 81 let dvacátého čtvrtého prosince roku 2008 v Martha's Vineyard v Massachusetts. Svůj život prožil v Bostonu a v Martha's Vineyard. Se svoji manželkou, Nancy Arkelyan Huntington, měl dva syny, Nicholase Phillipse Huntingtona Newtona a Timothyho Mayo Huntingtona, také měl dvě nevlastní dcery, Kelly Brown Huntington a Noelle Lally Huntington. Dočkal se i čtyř vnoučat. (Featured Author: Samuel Huntington 2009)

6.3 Americká národní identita

Knihu Who are we? The Challenges to America's National Identity (Kdo jsme? Výzvy americké národní identity) Huntington publikoval roku 2004. Huntington v díle vypisuje své obavy nad zánikem Ameriky kvůli masivnímu přistěhovalectví. Kvůli svým názorům byl opět označen za rasistu. V knize určuje klíčové hodnoty, které z Američanů dělají Američany, formuluje otázky, kterým Spojené státy americké mají v budoucnu čelit. (Huntington 2005: 9) V této knize je poněkud více cítit jeho negativní postoj vůči Neameričanům, je však potřeba se ptát, kde končí patriotismus a začíná rasismus?

Huntington v díle vymezuje tři základní teze. Za první, že prestiž americké národní identity se měnila; od 18. století se osadníci Atlantského pobřeží považují za Američany, do 19. století vzniká idea amerického národa, během občanské války měla identita výsadní postavení, ve 20. století se začíná rozmáhat nacionalismus a od 60. let upadá národní identita, která opět narůstá po událostech z 11. září 2001. Huntington říká, že s pocitem ohrožení roste identifikace s národní identitou. Za druhé, že USA jsou multietnickou a multirasovou společností; že v průběhu dějin se definice identity vymezovala z hlediska rasy, etnické příslušnosti, ideologie kultury. Uvádí příklad Thomase Jeffersona a jeho pojmu „americké hodnoty“, které jsou produktem anglosaské protestantské kultury osadníků 17. a 18. století. Za třetí říká,

že po tři staletí v USA převládala anglosaská protestantská kultura, až ve 20. století došlo k nárůstu přistěhovalců. Huntington předkládá pět scénářů, jakým směrem by se mohla americká identita ubírat. Roli hraje vztah ke světu, zda je kosmopolitní, imperiální či nacionalistický. Huntington navrhuje návrat k anglosaské protestantské kultuře a jejím hodnotám a tradicím. Huntington chce multietnickou, multikulturní společnost, ve které jsou jednotlivci posuzováni dle svých zásluh. (Huntington 2005: 10–11)

6.3.1 První část

První část s názvem *Otázka identity* se zabývá změnami v prestiži a v obsahu americké národní identity. Prestiž definuje jako důležitost, kterou Američané připisují své národní identitě, naproti tomu obsah představuje to, co mají Američané společné a co je odlišuje od ostatních národů. (Huntington 2005: 10, 20)

Popisuje historii Spojených států amerických a historii identity: „Historicky lze obsah americké identity zkoumat na čtyřech samostatných aspektech: rasa, etnicita, kultura (zejména pak jazyk a náboženství) a ideologie.“ (Huntington 2005: 23) Říká, že USA potřebuje být vystavena nějaké hrozbě, aby přežila a že nejen Amerika se potýká s problémem identity, národní identita se stala fenoménem na globální úrovni. (Huntington 2005: 23–24)

Forma, obsah a intenzita jsou prvky, kterými se liší krize národní identity. Ve 21. století dochází k tomu, že se identita definuje skrze náboženství. Ve 20. století naproti tomu hrál americký nacionalismus hlavní roli, fungoval jako vůdčí ideologie. (Huntington 2005: 24–29)

Klade si otázky ohledně modelu budoucí americké identity, nabízejí se minimálně čtyři modely budoucích identit: ideologický, rozdvojený, exkluzivistický a kulturní. Kritizuje multikulturalismus, myslí si, že ideologie

multikulturalismu a kulturní diverzity podkopaly kulturní fundament americké identity a víru v americké hodnoty vytvořením rozmanitých hnutí hájících skupinová práva před právy jednotlivců. Multikulturalistická hnutí Huntington označuje jako antievropská a protizápadní. (Huntington 2005: 29–42, 176–178)

6.3.2 Druhá část

V druhé části s názvem *Americká identita* popisuje americkou historii, během 18. a 19. století přišli do Ameriky osadníci z Britských ostrovů a došlo k ustavení americké společnosti, která v této podobě trvala 300 let. Osadníci založili novou společnost. Všichni jsou přistěhovalci, kromě osadníků spolu s Indiány a potomky osadníků. Dále píše, jak Američané definují a definovali v minulosti svoji identitu. Rozlišuje šest zdrojů identity: *askriptivní, kulturní, teritoriální, politická a ekonomická a sociální*. Pojem amerikanismus představuje svobodu, zásady a civilizovanost. Ideologie je pro Američany více než teritorium. (Huntington 2005: 38, 46–62)

Píše, že „americká multikulturní identita se zrodila za druhé světové války a do značné míry byla jejím produktem.“ (Huntington 2005: 65)

Dále popisuje angloprotestantskou kulturu, jenž se vyznačuje společnou vírou v americké hodnoty, individualismem, republikánstvím, etikou práce, která slouží jako měřítko sociální prestiže. (Huntington 2005: 74–78)

Huntington uvádí, že Amerika je převážně křesťanskou zemí, ve které došlo k sekularizaci, čímž došlo k oddělení víry od státní moci, ale zachovává se oddanost víře. V Americe převládá nenávisť vůči ateistům více než nenávisť vůči etnikům. Civilní náboženství popisuje jako náboženství plus vlastenectví. (Huntington 2005: 90–113)

Popisuje vzestup, triumf a úpadek národní identity. Zrod americké národní identity připisuje červenci roku 1776, kdy byla sepsána Deklarace nezávislosti, kdy se „zakladatelé“ vzdali britské příslušnosti ve prospěch amerického občana. Prestiž národní identity poklesla v 19. století, občanská válka v dubnu 1861 vytvořila národní kolektivní sebevědomí, od té doby stojí patriotismus v čele Ameriky. Nacionalismus a patriotismus došel naplnění v 60. letech 20. století, poté zase upadá. (Huntington 2005: 117–143)

6.3.3 Třetí část

Ve třetí části s názvem *Výzvy americké identity* pojednávající o dekonstruování Ameriky a vzestupu subnacionálních identit vypovídá o dekonstruktivistech, kteří vyznávali multikulturalismus a odmítali amerikanizaci, bojovali za práva etnických národnostních menšin a chtěli zvýšit prestiž subnacionálních identit. Tyto dekonstruktivistické snahy byly podporovány elitami, akademiky a pedagogy, ale obyčejnými lidmi ne. Etnická hnutí stála v rozporu s anglocentrismem (patriotismem), anglokonformismem a amerikanismem. Určité hodnoty představovaly ideál, ale ve skutečnosti v americké společnosti převládala diskriminace a rasismus více než 200 let. Jako druhá strana mince diskriminace funguje zvýhodňování menšin, které sloužilo jako kompenzace za minulou diskriminaci. Na rasovém zvýhodňování, neboli afirmativní akci, se podílely nejrůznější černošské organizace, také však bělošský establishment. V 80. letech si začali bílí Američané stěžovat na „diskriminaci naruby“. (Huntington 2005: 57, 147–162)

Charakter amerického národa pozvedají teroristické útoky a vnější hrozby, které způsobí, že vyhrají americké hodnoty spolu s anglickým jazykem a americkou národní kulturou. (Huntington 2005: 182–183)

Také se zabývá přistěhovalectvím, klade si otázky, jak se s ním má Amerika vypořádat. Dle jeho názoru je možným řešením buďto snížit

počet přistěhovalců, nebo se smířit s jejich počtem bez asimilace, nebo je možnost asimilovat příchozí. Asimilace či amerikanizace neplatí pro Mexičany a Hispánce. Autor srovnává přistěhovalce před a po roce 1965. Po roce 2000 už amerikanizace není totéž co asimilace, neboť přistěhovalci si mohou ponechat svoji kulturu umožněnou možností dvojího občanství. Stírají se rozdíly mezi občany a neobčany. Občanský princip sestávající z identity jedince a identity národa tvoří kritéria pro to, aby se jedinec mohl stát občanem. Ve 20. století dochází ovšem k narušení spojení mezi občanem a národem. Dvojitá identita také umožňuje vznik diaspor. (Huntington 2005: 188–205, 218–225)

Válku Huntington považuje za tmel společenství. „Revoluce zrodila americký lid, občanská válka americký národ a druhá světová válka byla oslavou identifikace amerického lidu se svou zemí.“ Zároveň Huntington říká, že USA potřebovalo 11. září 2001, aby se nerozpadlo. (Huntington 2005: 262–268)

6.3.4 Čtvrtá část

Ve čtvrté části s názvem *Zmrtvýchvstání americké identity* popisuje multietnická smíšená manželství v USA. Říká, že dochází k míšení etnik, za Američany však označuje bílé Američany. Říká, že jenom „Američané“ mohou posílit národní identitu a jednotu. Rasismus má dle něj na svědomí lidská soudnost, lidské vnímání rasy, které připisuje rase význam. Američané vidí USA jako multirasovou a nemají problémy se smíšenými manželstvími, což Huntington považuje za hrozbu v postavení bílých Američanů v Americe. Říká, že bílí jsou ohrožováni ze všech stran. (Huntington 2005: 300–311)

Veřejnost Ameriky je podle Huntingtona patriotická, nacionalistická, podporuje USA v OSN, stojí na straně proti přistěhovalcům, zatímco kosmopolitní elity jsou liberální, ateistické a podporují transnacionalismus. (Huntington 2005: 317–331)

Dále se zabývá Amerikou ve 21. století, její zranitelností, jejím náboženstvím a její národní identitou, po 11. září 2001 se stala zranitelnou vůči vnějšímu ohrožení. Huntington říká, že zranitelnost země dává národní identitě nový smysl. Ve 20. století byla zdrojem národní identity kolektivní víra v americké hodnoty. Po 11. září 2001 je identita definována z hlediska kultury a náboženství, nepřáteli USA se stal islám a čínský nacionalismus. (Huntington 2005: 337–352)

Amerika má před sebou výběr; buďto opět najde svoji národní identitu a smysl národní existence; nebo moc získají elity se svým kosmopolitním cítěním; nebo vyhraje imperiální cítění; nebo se k moci dostane národ, jehož většina je nacionalisticky založená.

Mnoho kritiků knihu označilo za xenofobní. (Featured Author: Samuel Huntington 2009)

Mexický ekonom Jesús Silva-Herzof Márquez kritizoval teorii jako neobstojnou při vědeckém přezkoumání, zároveň se vyjádřil, že klišé o neschopnosti Latinoameričanů integrovat se do americké společnosti už je dávno vyvráceno. Argentinec Andrés Oppenheimer kritizoval, že mezi Latinoameričany existuje trend asimilace, kdy často přistěhovalci hovoří lépe anglicky než španělsky. Dvojjazyčnost považuje za výhodu. (ČTK – DPA 2004)

7 JAK JE SAMUEL P. HUNTINGTON VNÍMÁN?

Henry Rosovsky i Jorge Dominguez Samuela Huntingtona označují za jednoho z nejvlivnějších vědců politických věd minulého půlstoletí. (Ireland 2009)

Podle Stephena M. Walta se Samuel Huntington vždy ptal na velké otázky a vyvozoval kontroverzní tvrzení, která nutila čtenáře přemýšlet.

Nebál se říkat, co si myslí a respektoval ty, kteří s ním nesouhlasili. (Samuel Huntington, 1927-2008. 2009)

Stephen M. Walt je profesorem International Affairs na Harvardu, byl Huntingtonovým kolegou a jeho práce považuje za kontroverzní z toho důvodu, že Samuel v nich často nabízel nemoderní a provokativní odpovědi na veliké otázky. Samuel byl velmi intelektuálně tolerantní vůči kritikám. (Walt 2008)

Podle názoru Fareeda Zakaria, šéfredaktora Time magazine, Samuel Huntington zastával názor, že sociální vědec se má pokusit vysvětlit nějakou velikou záležitost pomocí nějakého velikého důvodu. Vždy se zajímal o to, co největšího se ve světě děje a snažil se to vysvětlit. Byl skvělým mentorem a velikým intelektuálem. (Zakaria 2011)

Podle Eliota A. Cohena Samuel Huntington naučil své studenty, že akademický život může být obohacující a ušlechtilý, a že uznáním své nevědomosti, nepřiznáte svoji slabost, ale svoji sílu. (Cohen 2009)

Henry Rosovsky, harvardský profesor, se s Huntingtonem poznal roku 1953. Samuel podle něj šel proti proudu a byl politicky nekorektní, byl ale klidný a vyrovnaný člověk. (Rosovsky 2009)

Robert D. Kaplan Huntingtona označuje mužem akademie, říká, že jeho myšlenky vznikaly ze seminářů a přednášek. Když nemohl učit, nemohl ani psát. Vážil si svých vysokoškolských studentů a vždy jim naslouchal. Pohrdal racionální teorií politické vědy, která se domnívá, že lidské chování je předvídatelné, ale nebere v potaz lidské emoce. (Kaplan 2001)

Skupina absolventů a přátel založila na počest Samuela Huntingtona the Samuel Huntington Fellowship Fund at the Graduate

School of Arts and Sciences (GSA). GSA bude udělovat stipendia pro studenty doktorského studia mezinárodních záležitostí, americké politiky a politických věd. (New Fellowship fund 2010)

Zbigniew Brzezinski se se Samuelem Huntingtonem přátelil 55 let. Podle Brzezinského byl Samuel slušný, plachý a skromný člověk, přesto intelektuálně smělý, byl sebevědomý, ale ne domýšlivý a byl bez přetvářky. (Brzezinski 2009)

Podle Stephena Rosena, harvardského profesora, byl Huntington disciplinovaný, loajální a oddaný pravdě. Byl tvrdohlavý, oddaný svým zásadám a předsudkům. (Rosen 2009)

8 ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se pokusila charakterizovat intelektuální tvorbu a vývoj amerického politického vědce Samuela Phillipse Huntingtona.

V práci jsem se zaměřila na popis života a odborné činnosti Samuela Huntingtona. Huntington byl nadaný student a posléze i ceněný profesor. Bakalářský titul získal na univerzitě Yale v roce 1946, magisterský titul na Chicagské univerzitě v roce 1948 a titul Ph.D. na Harvardově univerzitě roku 1951, na které od roku 1950 až do roku 2007 vyučoval, kromě let 1959 až 1962, kdy působil na Kolumbijské univerzitě. Huntington byl demokratem a v době svých studií se stává obdivovatelem zakládajících Otců Ameriky, Jamese Madisona a Alexandera Hamiltona. V té době je ovlivněn korejskou a studenou válkou, které vedly jeho odborné formování v politických vědách, k zájmu o civilně-vojenské vztahy a ke vzniku jeho prvního vlivného díla, *The Soldier and the State*. Po událostech vietnamské války se zajímá o politický řád v rozvojových zemích, které mají problém bez demokratické tradice udržet si nově nastolenou demokratickou vládu v díle *Political Order in Changing Societies*. Tato díla se stala klasikou v oboru politických věd.

Po konci studené války sepisuje článek a posléze knihu vyvracející jedno univerzální Lidstvo, které nastínil Huntingtonův bývalý student Francis Fukuyama. Huntington publikuje roku 1996 dílo *The Clash of Civilizations*, ve které představil civilizační paradigma, zabývá se etnickými střety a náboženskými konflikty. Svět rozdělil do civilizačních bloků, které jsou spřízněné kulturně a nábožensky a mezi těmito civilizacemi budou probíhat budoucí střety. V 90. letech se také věnuje demokratizačnímu hnutí a své myšlenky o třetí vlně demokratizace probíhající v letech 1974 až 1990 sepsal v knize publikované roku 1996 s názvem *The Third Wave*. Ke konci svého života se obrací k americké

národní identitě, kritizuje multikulturalismus a publikuje v roce 2004 dílo *Who are we?*, ve které se obává, že se Amerika pod návaem přistěhovalců, jenž se neasimilují, rozpadne a vzniknou biculturní a bilingvní Spojené národy namísto Spojených států amerických.

Za posledně dvě jmenované knihy byl označován za rasistu, jenž nenávidí všechny Neameričany. Podle mého názoru, Samuel Huntington pravděpodobně rasistou nebyl. Sám sebe za rasistu nepovažoval a například s kritikou multikulturalismu s ním souhlasím. Nebyl ani zastáncem afirmativních akcí, rasismu naruby, v čemž s ním souhlasím také. Huntington byl především patriot, proto některé jeho názory mohou znít až nenávisně. V otázce vojenské intervence do zemí, které by se v budoucnu mohly stát hrozbou Americe či světu obecně, s Huntingtonem však nesouhlasím. Huntington varoval před možnými střety, ale konflikt a nenávisť považoval za základ lidské povahy, takže se domníval, že i když se střetům bude předcházet, dojde k nim a proto je lepší eliminovat zlo včas.

Během svého života byl Huntington věrný demokratické straně, pomáhal s projevy a volebními kampaněmi, například Hubertu Humphreymu či Adlai Stevensonovi. Působil jako poradce prezidentu Lyndonovi Johnsonovi a prezidentu Jimmy Carterovi.

V americké a harvardské společnosti zůstává pár let po své smrti cenným, zejména jeho bývalí studenti oceňují jeho mentorské schopnosti, kdy dokázal naslouchat a přijímat kritické komentáře.

9 RESUMÉ

Samuel Phillips Huntington (1927-2008) was an American political scientist. He was the author of two books which became classical books in political sciences. He was the author of the theory of “clash of civilizations“ in postcold world era. He criticized multiculturalism and affirmative action. He was a democrat, a patriot and he admired the founding fathers of America, James Madison and Alexander Hamilton. Huntington was dealing with a civil-military relations, with political order in postcolonial countries, with democratization movement, with American national identity and with American national security.

I described a story of the life and work of Samuel Huntington. I tried to show his professional development and the events that influenced him. Huntington served as an advisor to president Lyndon Johnson and president Jimmy Carter. Samuel Huntington taught in Harvard University from 1950 until 2007, except for years from 1959 to 1962 when he worked at Columbia University.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

10.1 Použitá literatura

1. Budil, Ivo T.: 2007 – Zakladatelé Západu a poslední člověk: esej o zrodu a zániku západní civilizace. Ústí nad Labem: Nakladatelství a vydavatelství Vlasty Králové.
2. Divine, Robert D.: 1982 – The Promise of Disharmony. by Samuel P. Huntington. Political Science Quarterly 97: 3: 505–506.
3. Folsom, B. W. Jr.: 1991 – The Myth of The Robber Barons: A New Look At The Rise Of Big Business In America. Herdon. Virginia: New America Foundation.
4. Huntington, Samuel P.: 2001 – Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu. Praha: Rybka Publisher.
5. Huntington, Samuel P.: 2005 – Kam kráčíš, Ameriko? Krize americké identity. Praha: Rybka Publisher.
6. Jindra, Michael.: 2002 – Culture Matters: How Values Shape Human Progress by Lawrence E. Harrison and Samuel P. Huntington. American Anthropologist, New Series 104: 3: 978–979.
7. Johnson, Paul.: 1991 – Dějiny dvacátého století. Praha: Rozmluvy.
8. Munck, Geraldo L.: 1994 – Democratic Transitions in Comparative Perspective. Comparative Politics 26: 3: 355–375.
9. Norman, Albert.: 1957 – The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil-Military Relations. by Samuel P. Huntington. Political Science Quarterly 72: 3: 472–474.

10. Putnam, Robert D.: 1986 – Samuel P. Huntington: An Appreciation. PS 19: 4: 837–845.
11. Taylor, Telford.: 1957 – The Soldier and the State by Samuel P. Huntington. The Yale Law Journal 67: 1: 164–169.
12. Tierney, John J.: 1978 – Samuel P. Huntington and the American Military Tradition. Political Science Reviewer. 205–234.
13. Tindall, George Brown – Shi, David E.: 1998 – Dějiny Spojených států amerických. Praha: Lidové noviny.
14. Sklar, Richard L.: 1969 – Political Order in Changing Societies. by Samuel Huntington. American Sociological Review 34: 4: 571–573.
15. White, Howard.: 1957 – The Soldier and the State. by Samuel P. Huntington. Midwest Journal of Political Science 1: 3/4: 339–342.
16. Žantovský, Michael.: 2001 – Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu. Praha: Rybka Publisher. 4–9.

10.2 Elektronické zdroje

1. Ash, Timothy Garton.: 2005 – Davos man's death wish: While the west bickers over minor differences, Asia waits quietly in the wings. The Guardian. [online, staženo 5.2.2012]. Dostupné z www: <<http://www.guardian.co.uk/world/2005/feb/03/globalisation.comment>>.
2. Brzezinski, Zbigniew.: 2009 – Noble Sam. – Cohen, Eliot A.: 2009 – The School of Sam. – Rosen, Stephen Peter.: 2009 – A Powerful, Inductive Mind. – Rosovsky, Henry.: 2009 – The Boyish Contrarian. Sam's Club. [online, staženo 12.3.2012]. Dostupné z www: <<http://www.foreignaffairs.com/discussions/roundtables/sams-club>>.

3. ČTK – DPA.: 2004 — Kdo jsme? Latinská Amerika zuří. Hospodářské noviny. [online, staženo 12.1.2012]. Dostupné z www: <<http://hn.ihned.cz/c1-14104980>>.
4. Featured Author: Samuel Huntington.: 2009. Pointer. Journals 35: 1. [online, staženo 5.2.2012]. Dostupné z www: <http://www.mindef.gov.sg/imindef/publications/pointer/journals/2009/v35n1/featured_author.html>.
5. Fukuyama, Francis.: 2001 – Samuel Huntington´s Legacy: Why his works on world order – political and otherwise – are still relevant today. Foreign Policy. [online, staženo 5.1.2012]. Dostupné z www: <http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/01/05/samuel_huntingtons_legacy?page=0,0>.
6. Ireland, Corydon.: 2009 – Samuel Huntington, 81, political scientist, scholar: „One of the most influential political scientists fo the last 50 years“. Harvard Gazette. [online, staženo 2.2.2012]. Dostupné z www: <<http://news.harvard.edu/gazette/story/2009/02/samuel-huntington-81-political-scientist-scholar/>>.
7. Joch, Roman.: 2009 – Samuel Huntington. Cevrorevue. [online, staženo 15.1.2012]. Dostupné z www: <<http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-online/2009/1/211514-samuel-huntington.html>>.
8. Joch, Roman.: 2010 – Senátor Joseph R. McCarthy. Cevrorevue. [online, staženo 15.1.2012]. Dostupné z www: <<http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-online/2010/2/219580-senator-joseph-mccarthy.html>>.
9. Kaplan, Robert D.: 2001 – Looking the World in the Eye. The Atlantic

- Mouthly 288: 5: 68–82. [online, staženo 10.1.2012]. Dostupné z
www:
<<http://www.theatlantic.com/past/docs/issues/2001/12/kaplan.htm>>.
10. Meaney, Thomas.: 2011 — Getting to Denmark: On Francis Fukuyama. The Nation. [online, staženo 30.1.2012]. Dostupné z www:
<<http://www.thenation.com/article/163798/getting-denmark-francis-fukuyama>>.
 11. New Fellowship Fund: 2010. [online, staženo 30.1.2012]. Dostupné z
www: <<http://news.harvard.edu/gazette/story/2010/02/new-fellowship-fund/>>.
 12. Pei, Minxin.: 2009 – The FP Debate: Samuel Huntington’s Legacy.
[online, staženo 20.2.2012]. Dostupné z www:
<http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/01/04/the_fp_debate_samuel_huntingtons_legacy>.
 13. Samuel Huntington, 1927-2008.: 2009. [online, staženo 31.1.2012].
Dostupné z www:
<http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/02/16/samuel_huntington_1927_2008>.
 14. Walt, Stephen M.: 2008 – Energy Arena. [online, staženo 20.2.2012].
Dostupné z www:
<http://www.politico.com/arena/perm/Stephen_M__Walt_3D06AC3C-CA61-4CC4-8412-A3C81A32D1E9.html>.
 15. Zakaria, Fareed.: 2011 – Remembering Samuel Huntington. [online,
staženo 22.2.2012]. Dostupné z www:
<http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/01/05/remembering_samuel_huntington?page=0,0&hidecomments=yes>.

11 SEZNAM PŘÍLOH

1. Samuel Phillips Huntington v roce 1985.
Dostupné z www:
<<http://www.cooperativeindividualism.org/huntington-samuel-1985.jpg>>.
2. Samuel P. Huntington.
Dostupné z www: < http://news.harvard.edu/gazette/wp-content/uploads/2010/02/102901_Huntington_Samuel_4_605.jpg>.
3. Rozdělení světa na civilizační bloky po roce 1990.
Huntington, Samuel P.: 2001 – Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu. Praha: Rybka Publisher. 485.

12 PŘÍLOHY

12.1 Portréty

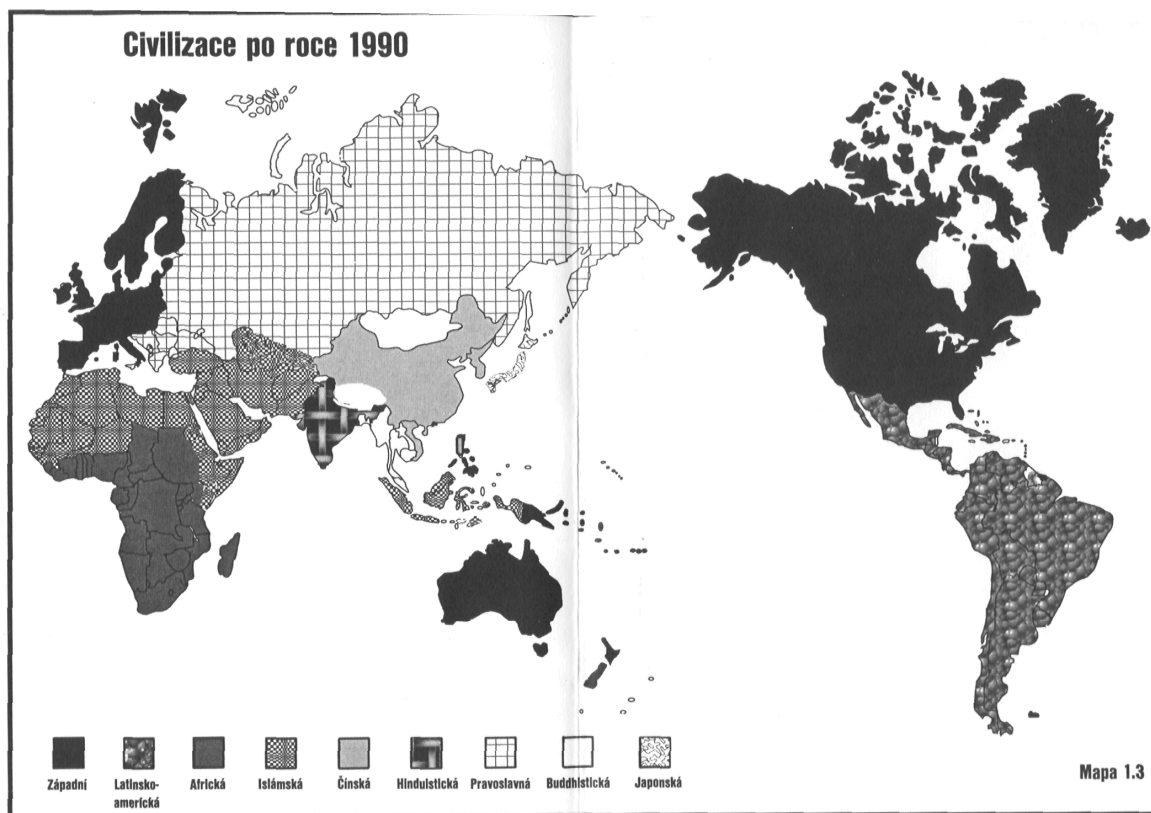

Obr. 1 *Samuel Phillips Huntington v roce 1985.*

Obr. 2 *Samuel P. Huntington.*

12.2 Mapa

Obr. 3 Rozdělení světa na civilizační bloky po roce 1990.